

*Кучер А.М.
студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Олійничук Р.П.*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 305 КК УКРАЇНИ

Контрабанда є однією з найнебезпечніших загроз національній безпеці України на сучасному етапі її розвитку, а тому боротьба з цим явищем на сьогодні є одним із першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів.

Кримінальна відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів передбачена ст. 305 КК України. Ця норма є спеціальною по відношенню до норми ст. 201 КК України (контрабанда).

Предметом даного злочину можуть бути наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів періодично переглядається Комітетом з контролю за наркотиками при Міністерстві охорони здоров'я України, і затверджується Кабінетом Міністрів України [1].

Такий Перелік – це згруповані в списки наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, включені до таблиць I-IV згідно із законодавством України та міжнародними договорами. Для встановлення виду, назви і властивостей наркотичного засобу, психотропної речовини, їх аналога чи прекурсора, походження, способу виготовлення чи переробки цих засобів і речовин, а також належності рослини до культур, які містять наркотичні засоби, необхідні спеціальні знання. Тому у справах даної категорії обов'язково має бути висновок експерта з цих питань.

Фальсифікований лікарський засіб – це лікарський засіб, який умисно промаркований неідентично (невідповідно) відомостям (одній або декільком з них) про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесений до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарський засіб, умисно підроблений в інший спосіб, і не відповідає відомостям (одній або декільком з них), у т. ч. складу, про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесений до Державного реєстру лікарських засобів України [2, с. 896].

Відносно ж фальсифікованих лікарських засобів неможливо встановити перелік, тому проведення експертизи є обов'язковим.

Пленум Верховного Суду України, від 26 квітня 2002 року «Про судову практику у справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» [3] звернув увагу на необхідність експертного висновку про вид, найменування і властивості вилучених речовин (засобів).

Об'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів виражається в активних діях, пов'язаних з незаконним переміщенням через митний кордон України наркотиків або психотропних речовин. Це може бути переміщення поза митним контролем,

або з приховуванням від митного контролю. Для кваліфікації за ст. 305 КК істотне значення має місце (митний кордон) скоєння злочину.

Митний кордон України це межі митної території України; митний кордон збігається з державним кордоном України, за винятком меж території спеціальних митних зон. Спосіб приховування наркотиків і психотропних речовин не впливає на кваліфікацію злочину, однак стосовно до контрабанди це можуть бути спеціальні схованки, а також пристосування з метою приховування конструктивних ємкостей та предметів, які попередньо були піддані розбиранню і демонтажу. Імпорт, експорт, транзит наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів, що ввозяться в Україну без сертифікату, утворюють порушення митних правил.

На нашу думку, ми вважаємо, що якщо предмети контрабанди виявлено під час огляду речей, або особистого огляду, при виїзді за межі України, вчинене має бути кваліфіковано як замах на злочин (ст. 15, 305 КК України). Незаконне переміщення (пересилання або перевезення) на територію України чи за її межі предметів контрабанди, які були виявлені під час митного контролю утворюють закінчений злочин. Зі встановленням моменту закінчення злочину (контрабанди) пов'язане питання про можливість добровільної відмови. Якщо під час заповнення декларації та опитуванні громадян про наявність у них не задекларованих предметів, громадянин повідомить про те, що у нього є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби до закінчення злочину (до перетинання митного кордону), то в цьому випадку можлива добровільна відмова від доведення злочину до кінця.

Суб'єктами злочину можуть бути фізичні осудні або обмежено осудні особи, які досягли 16 річного віку на момент скоєння злочину, громадяни України, іноземні громадяни або особи без громадянства.

Вчинення контрабанди наркотиків, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів службовою особою з використанням свого службового становища, підлягає додатковій кваліфікації за статтями КК, що передбачають відповідальність за посадові злочини. Дії посадових осіб, які сприяли переміщенню наркотичних засобів через митний кордон, судова практика розглядає, як пособництво в контрабанді, вчинене шляхом приховування від митного контролю та відповідний посадовий злочин.

Контрабанда, вчинена за попередньою змовою групою осіб має бути кваліфікована за ч. 2 ст. 305 КК, якщо ж контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів скоїла організована група осіб, вчинене кваліфікується за ч. 3 ст. 305 КК. Організована група може розподілити ролі таким чином, що один із суб'єктів ввозить на територію України наркотичні засоби, інший – займається перевезенням (транспортуванням) зберіганням їх на території України, а третій – збуває наркотичні засоби іншим особам. У цьому випадку буде мати місце сукупність злочинів, передбачених ч. 3 ст. 305 і ч. 3 ст. 307 КК.

Мотив і мета контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів є факультативними ознаками суб'єктивної сторони, однак, їх встановлення може прояснити подальшу злочинну діяльність осіб, що займаються контрабандою

цих речовин. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів з подальшим перевезенням або пересиланням їх за межі України, необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 307 або 309 КК і за ст. 305 КК України.

На нашу думку, необхідно доповнити статтю 305 КК деякими кваліфікуючими ознаками, а саме кваліфікуючою ознакою як судимість, вчинення контрабанди «особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених ст. 307, 309, 311 КК», а також вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів посадовою особою, яка вчинила цей злочин з використанням службового становища. Ці кваліфікуючі обставини підвищують суспільну небезпеку контрабанди, тому вимагають більш суворого покарання. Крім того, включення їх в якості кваліфікуючих ознак позбавить необхідності кваліфікувати діяння за сукупністю злочинів.

Проаналізувавши судову практику можна сказати, що з 26.01.2010 року по 22.04.2019 рік судом було винесено 745 вироків з даної категорії справ. З даних вироків можна зробити висновок, що більшість злочинів, передбачених ст. 305 КК України вчиняється з предметом- наркотичним засобом, а саме канабісом.

Отже, на підставі всього вищенаведеного, можна зробити наступні висновки.

1. Предметом даного злочину є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби.

2. Об'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів є переміщення поза митним контролем, або з приховуванням від митного контролю.

3. Суб'єктами злочину є фізичні осудні або обмежено осудні особи, які досягли 16 річного віку на момент скоєння злочину.

4. Місце злочину-митний кордон. Це саме і виступає спеціальною ознакою даного злочину.

5. Переважна більшість злочинів скоєно з переміщенням, переховуванням наркотичного засобу – канабісу.

6. Пропонуємо за даний вид злочину не використовувати такий вид покарання, як штраф, оскільки, ми вважаємо, він не впливає на виправлення осіб.

Список використаних джерел

1. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 6 травня 2000 р. № 770 (із змін. та доповн. від 12.12.2002). Офіційний вісник *України*. 2000. № 19. ст. 789
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ: Юридична думка, 2012. 1316 с.
3. Постанова Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику у справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів». *Вісник Верховного Суду України*. 2002. № 4 (32).